

Vaasan hallinto-oikeudelle

Asia: Muutoksenhaku ja valitus **EMOSTENSUON** turvetuotantoalueen ympäristölupaan

Dnro ISAVI/453/2016 hakijana Vapo Oy

Päätös N:o 5/2018/1

Valittaja: Haukivuoren aluejohtokunta

Yhteystiedot: Haukivuoren aluejohtokunta, puheenjohtaja Leo Laukkanen, Kertunkuja 60, 51600 Haukivuori, puhelin +358400 653910, leo.j.laukkanen@gmail.com

Aluejohtokuntatoiminta on kunnallislain 36 §:n mukaista toimintaa ja on siten suoranaisesti Kyyveden pintaveden laatuun vaikuttava ja huomioon ottava valituskelpoinen toimielin.

Aluejohtokunta on Haukivuoren pitäjän edunvalvoja ja puhemies. Aluejohtokunnan strategian toimeenpanosta vastaa puheenjohtaja valmisteluryhmän tuella. Valmisteluryhmä on kokouksessaan 20.3.2018 keskustellut Emostensuon turvetuotantoalueen ympäristöluvasta ja päättänyt tehdä asiasta valituksen Vaasan hallinto-oikeudelle (Liite 1).

Aluejohtokunnan strategiassa (Liite 2) mainitaan strategisesti merkittäviä edunvalvonta ja vaikuttamiskohteita. Näitä turvetuotantoon liittyen ovat:

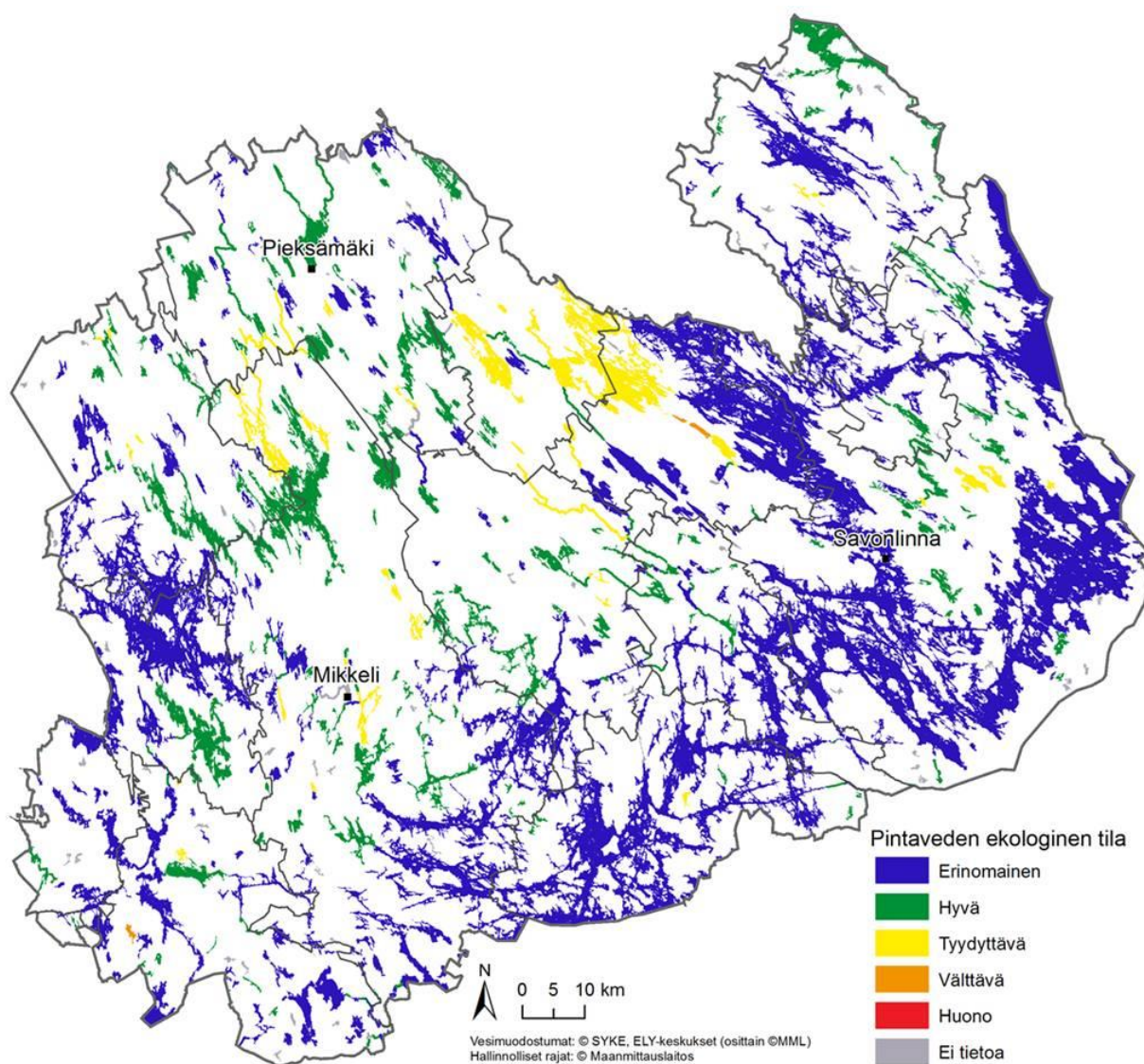
Kohta 4.

”Turvetuotannon estäminen/vähentäminen, kaupungin tuen lopettaminen turveluille ja vesistöä pilaaville kohteille (raja: EUvesipuitedirektiivin taso; ei uusia turvelupia vesistöihin ennen kuin pintaveden laatuso on hyvä tai erinomainen), erityisesti Kyyvedellä! Esitetään myös, että kaupunki pyytää Kyyveden kalastusalueelta/uudelta osakaskunnalta, rannanomistajien edustajina, turvelupa-asioiden selvityksen omien lausuntojensa perustaksi. On selvästi pystytty osoittamaan, että kemikalioinnin lopputuloksena vesistöihin virtaa jopa etikanhappotasoisia vettä ja pintavalutuskentän omaavat turvetuotantoalueet laskevat vesisateiden ja lumien sulamisen myötä paljon kiintoainetta ja humusta vesistöjä pilaamaan.

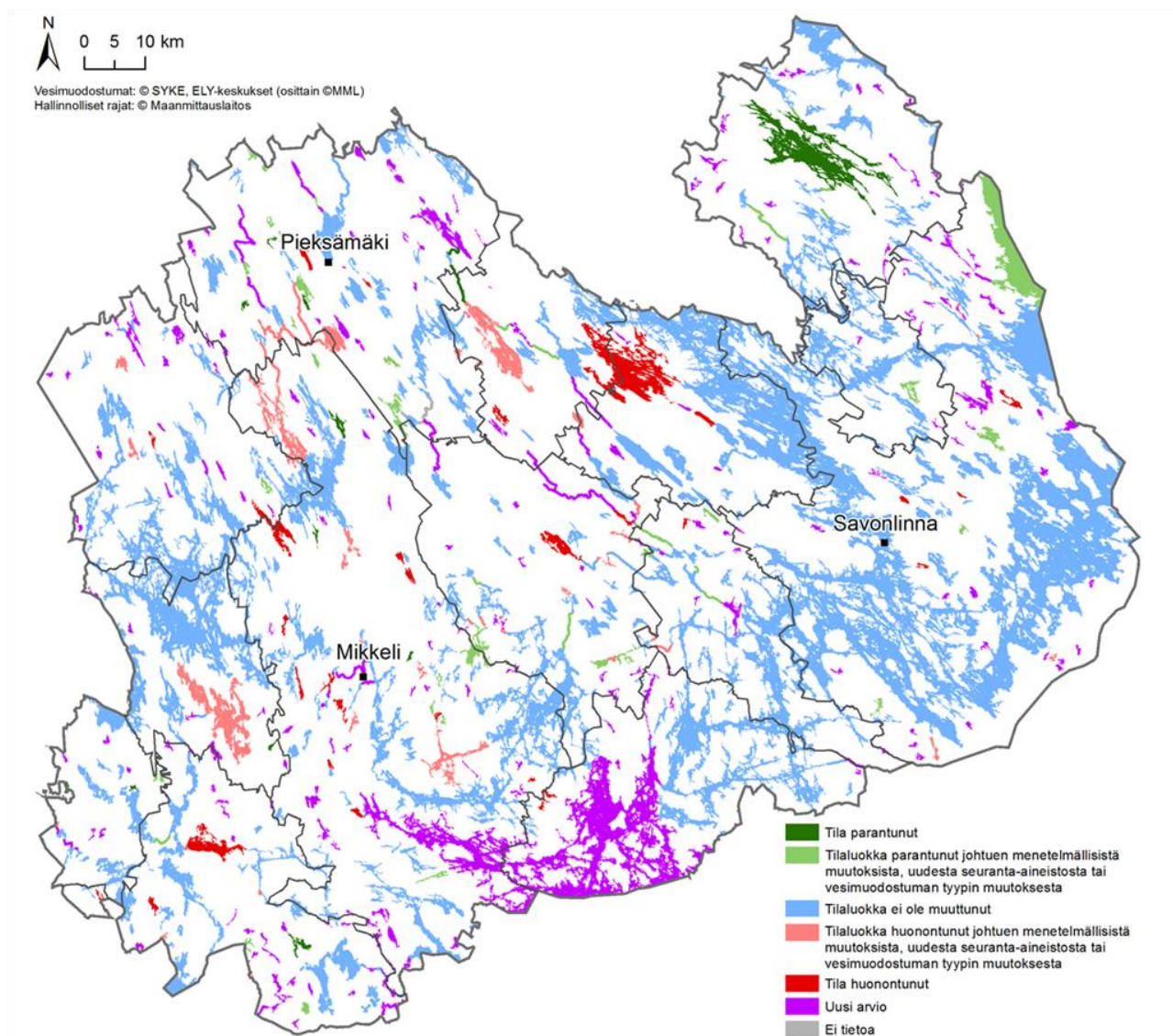
Pahin Kyyveden kiintoaine/humus case-esimerkki: Ala- ja Yläsitro, Musta- ja Koiraselkä, näkysyvyys laskenut osin 40 cm, happivajetta tullut alueelle, kalat pakenevat pois. Laskaturvealueet: Vanki/Kovalan, Lintu- ja Pyöreäsuu. Myös matalat lahdet kärsivät humuspitoisuudesta.

Liitteenä (kuva 1-3) pintaveden laatua kuvaavat EU:n vesipuitedirektiivin mukaiset kartat ja kemikalioiden puhdistusjälkeiset vesikuvat sekä Pelastetaan Reittivedet ry:n tutkimustieto Vapon ja Elyn virallisesta aineistosta.”

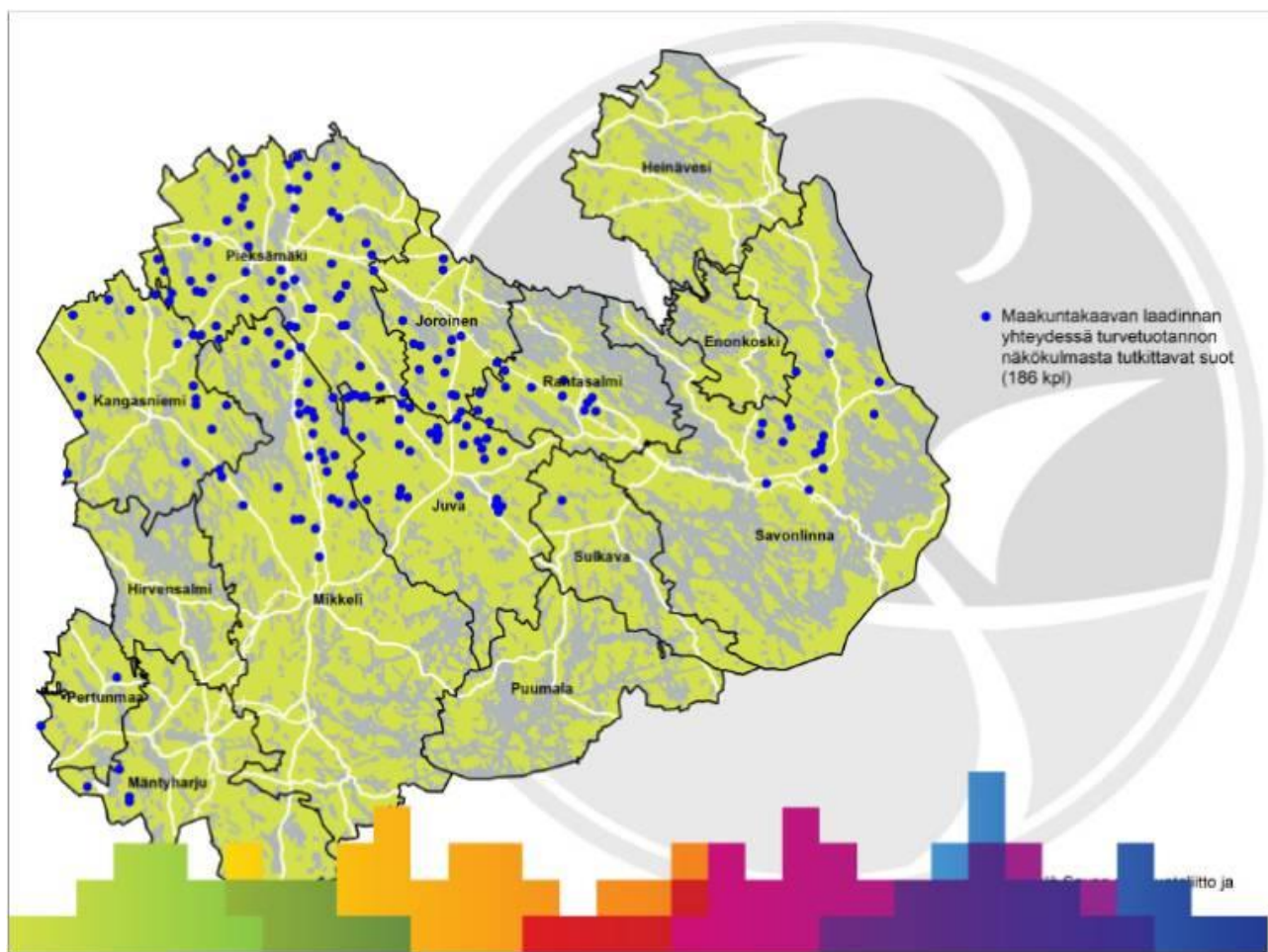
Kuva 1: Pintaveden ekologinen tila

Kuva 2: Pintaveden ekologisen tilan muutokset

Kuva 3: Maakuntakaavan laadinnan yhteydessä turvetuotannon näkökulmasta tutkittavat suot

Kohta 8.

”Kyyvesi on Mikkelin toiseksi suuri järviolue (Saimaa, Kyyvesi): 615 km rantaviivaa ja pinta-alaa 78 % järven pinta-alasta (Puula 262 km ja 10 %). Tavoitteeksi on asetettava Mikkelin kaupungissa Kyyveden nostaminen toiminta-, markkinointi- ja suojeluarvoon, jotka sille kuuluvat. Tavoitteena puhtas vesi, EU-vesipuidedirektiivin erinomainen ja hyvä-tasolle, Kyyveden aktiivi- ja tulevaisuuden toimien varmistamiseksi. Ehdotetaan ylikunnallista hanke-esitystä seututasolla (Mikkeli, Kangasniemi, Pieksämäki) vesien tilan ja hoidon parantamiseksi:

- *eräs tapa: pato alajuoksulle Rauhanjärveen. Konsultin tekemä suunnitelma, ELY:ssä, toimenpiteineen on valmiina (suoria asianosaisia n. 2000 talouksia, vaikuttavuus n. 5000 talouteen/uusi Suomen suurimpiin osakaskuntiin kuuluva Kyyvesi-selvitys)*

Matkailullisesti ja virkistyskäyttölähtöisesti Kyyvedellä on suuri merkitys: Kansainvälinen melontareitti lepopaikkoinen, Häkkilän kunnostettu eräpolku, harvoja kunnossa olevia Kaupungin alueella, pyöräilyreitit Mikkeli – Haukivuori – Naarajärvi välillä, erämajojen inventointi ja lepopaikkojen kunnostamisprojektit.

Kaikkiin tulevat uudet tai korjatut opasteet. Esitteet painetaan vuoden lopulla ja laatutasoa valvotaan säännöllisesti.”

Haukivuoren aluejohtokunta hakee muutosta Itä-Suomen aluehallintoviraston tekemään ympäristölupapäätökseen 5/2018/1 antopäivä 2.3.2018 seuraavasti:

Haukivuori oli vuoden 2006 loppuun itsenäinen kunta, sittemmin liittynyt osaksi Mikkeliä. Kehittämistoimea johtaa ja koordinoi Haukivuoren aluejohtokunta (AJK), jonka tavoitteena lisätä pysyvää- sekä vapaa-ajanasutusta. Mikkelin kaupunki on siksi käynnistämässä nopeita kaavoitustoimia pysyvän asutuksen lisäämiseksi Asemankylän ympäristöön, Kyyveden rannalle. Rantakaavoitettuja vapaita tontteja Kyyveden rannalla on jo lähes 500. Kaavoitettujen tonttien markkinointitoimia ollaan juuri käynnistämässä pääkaupunkiseudulle. (AJK strategia päätavoitteita, kohta 1). Vapaa-ajanasutus on muun muassa Etelä-Savon maakunnan tuovan elinvoimaa lisäävän kassavirran toiseksi suuri osuus (170 milj. euroa/v.) metsän myynnin jälkeen, samoin Haukivuoren pitäjän alueella!

Vapaa-ajanasukkaat viiptyvät vapaa-ajanasunnoillaan jo keskimäärin 90 päivää vuodessa. Siksi Aluejohtokunnan strategiassa tuodaan esille vesistön puhtauden/kirkkauden vaatimus yleensä ja asutuksen ja veden merkitys toisiinsa sitoutuneena näillä alueilla. Muun muassa selkeästi on kirjattu ja vaadittu turvetuotannon vähentämistä. Uusien lupien myöntämisestä tulisi pidättäytyä, kunnes EU:n vesipuitedirektiivin mukainen hyvä/erinomainen taso on saavutettu. (AJK strategia, kohta 4.)

Aluejohtokunnan tavoite on, yhdessä kalastusalueen ja uuden Kyyveden osakaskunnan kanssa, lähteä siitä, että uusia turvelupia vesistöihin ei myönnetä ennen kuin pintaveden laatutaso on hyvä tai erinomainen. Huolta aiheuttaa muun muassa kalojen korkea elohopeataso, verkkojen ja pyydysten likaantuminen sekä humuspohjaisten vesistöjen liman tarttumisen ihoon uimisen tai muun vesistön kanssa tekemisen joutumisen yhteydessä! (AJK strategia kohta 8.)

Myös Mikkelin kaupunki on linjannut 2.10.2017 turvetuotantoa lausunnossaan Etelä-Savon maakuntaohjelmaan vuosille 2018-2021 seuraavasti: ”Energiatuotannossa tulisi edistää riittävällä siirtymäajalla vesistöjä kuormittavasta turpeesta puhtaampaan metsäenergiaan.”

Saksalanharjun ja Kirkonkylän alue kuuluu valtioneuvoston 5.1 1995 tekemän päätöksen nojalla valtakunnallisesti arvokkaiisiin maisemakohtiin ja maisemahoidon kehittämiskohteisiin. Suurin osa kirkonkylästä on huomioitu valtakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena. Tähän kuuluu myös koko Lonkarijoki kantatien 72 alitettuaan aina jokilahteen sekä kaikkine ympäristöineen. Emostensuolta vedet laskevat Heinolanjoen ja Lonkarinjoen kautta Kyyveteen. Kirkonkylän ja Saksalanharjun alue mainitaan myös uudessa Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittävän kohteena.

Kyyvesi on ollut ESELY:n projektijärvenä vuodesta 2009. Järven ekologian muutospaineet tulevat muun muassa ilmaston muuttumisen ja nykyisten päästöjen kautta. Pitkä sula-aika vuosittain voimistaa eroosiota ja sitä kautta ravinnekuormituksen ja haitallisten aineiden huuhtoutumista vesistöön. Tärkeänä sopeutumiskeinona pidetään pistekuormituksen vähentämistä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi ehdotonta kieltoa turvetuotantohankkeille kymmeniksi vuosiksi. Ei voida ajatella, että Kyyveden Asemanselälle ja pääaltaalle purkautuisi turvetuotannon jätevettä, jonka fosfori- ja typpipitoisuus ylittää vesistön nykyisen

pitoisuuden tai happea kuluttavaa humusta, joka entisestään heikentäisi happivajeesta kärsivän päältä tilannetta.

Järven pohjois- ja kaakkoisosan veden laatu poikkeaa runsaan humuspitoisuutensa ja ravinteikkuutensa osalta selvästi Kyyveden keskeisten osien veden laadusta. Sama koskee lännessä Nykälän-joen suuntaa ja Kuvasselän altaan reunoja.

Myös matalat lahtialueet poikkeavat vedenlaadultaan merkittävästi Kyyveden keskeisestä osasta ja niiden yleisluokitus on enintään tyydyttävä. Kyyveden lahdissa ei juurikaan ole hyvä-luokitusta. Tämä havaitaan muun muassa verkkojen nopeana likaantumisenä ja limoittumisena.

Kyyveden itäranta asemansuudun uimarannalta Koiraselän Hieppeenniemeen on jääkauden aikaisten vesien ja virtojen lajittamaa maa-aineista: hiekkaa, soraa, hietaa, hiesua. Eli koko Itäranta, n 15 km, on oivaa siian ja muikun potentiaalista kutualueutta. Mikäli sen päälle laskeutuu, turveliejua tai mutaa, kutumahdollisuus vaarantuu ja estyy.

Lisääntyvä kiintoainekuormitus aiheuttaa kalojen kutupaikkoina toimivien rantojen ja purojen pohjien liettymistä (huolena mm. Läsäkosken taimenten kutu sekä muikun ja siian kutu). Lisäksi se aiheuttaa veden samentumista. Muutosten seurauksena kalojen ravintona toimivan pohjaeläimistön määrä, lajisto ja kokorakenne muuttuvat haitallisesti. Nämä vaikutukset ovat selvimmät matalissa vesistöissä, kuten Kyyvesi. Ravinnekkuormitus aiheuttaa vesistöjen rehevöitymistä, joka näkyy kasviplanktonin ja vesikasvien lisääntymisenä sekä kalaston rakenteen muutoksina.

Kyyvesi on Suomen keskistyvyydeltään matalin järvi ja myös merkittävältä osaltaan humuspohjainen, jolloin mm. turvetuotannon lisäävät kiintoaine- ja humusvirrat ovat järven veden laadulle pilaavaa lisäkuormitusta! Lisäksi kova tuuli sekoittaa järveä pohjaa myöten. Tämä aiheuttaa kiintoaineen leviämisen ympäri järveä.

Matala Kyyvesi on myös altis umpeenkasvulle. Matalat osin heinittyneet lahtialueet keräävät humusta, joka muuttuu hiljalleen luhdaksi. Leväbiomassan- ja levien indikaattorilajien muutokset 1980-luvulla sekä myös 2000-luvulla havaitut levähaitat viittaavat hitaaseen rehevöitymiskehitykseen Kyyveden alueella.

Sedimenttien laatu vaihtelee suuresti järven eri osissa ja syvyysvyöhykkeissä. Uomat tuovat enemmän kuin altaasta poistuu eli järven kehitys on negatiivinen: Kyyvesi lietty ja mataloituu.

Matalat alueet muuttuvat luhdaksi. Kyyvedessä on runsaasti matalia alueita, joita uhkaa umpeenkasvu. Turvetuotannosta purkautuva runsas kiintoaine vauhdittaa tätä negatiivista kehitystä.

Nämä edellä kuvatut vesistövaikutukset haittaavat vesistöjen virkistyskäyttöä, matkailua ja kalastusta. Pyydykset limoittuvat ja likaantuvat, jolloin niillä saatava saalis vähenee. Kaloissa esiintyy myös usein makuvirheitä. Nämä voivat vähentää kalastuksen määrää Kyyvedellä. Kyyvedellä käy runsaasti ulkopuolisia vetouistelukalastajia runsaan kuhakannan takia, tämä on tärkeä tulonlähde uudelle Kyyveden osakaskunnalla. Kyyvedellä on ollut uuden kalastuslain aikana 10 kaupallista kalastajaa. Uusi vasta perustettu Kyyveden osakaskunta on varautunut myöntämään 15 lisenssiä kaupallisille kalastajille.

Myös määrätietoinen hoitokalastus on aloitettu kalasalueen ja osakaskuntien toimesta. Hoitokalastus on tuottanut tulosta, Kyyveden muikkukanta on elpynyt: saalista on saatu vuosina 2016 ja 2017. Kesän 2018 saaliin ennustetaan olevan entistä parempi.

Mökeillä ja vapaa-ajan asunnoilla veden käyttö pesuvetenä ja löylyvetenä vähenee, peseytymisen tarve uinnin jälkeen lisääntyy ja samalla viihtyminen mökeillä vähenee. Tämä taas aiheuttaa ongelmia mökkien kunnossa- ja ylläpitoon. Veden laadun heikkeneminen myös alentaa mökkinen hintoja.

Emostensuon muokkaaminen turvetuotantoalueeksi vaikuttaa myös alueiden luonnon hyödyntämiseen. Aiemmat käyttömuodot, kuten marjastus ja virkistyskäyttö, lakkaavat Näiden vaikutusten lisäksi turvetuotannon melu- ja pölypäästöt sekä liikenteen lisääntyminen aiheuttaa vaikutuksia alueen eläimistöön ja kasvistoon sekä ympärillä asuviin ihmisiin.

Emostensuolla on tulevaisuudessa merkitystä karpalon esiintymiselle. Myös matkailutuotteena tutkimusmielessä suo on häviävää luonnonvara. Suolla on oma

tyypillinen kasvillisuus ja eliöstö. Se tuo linnuille rauhallisen pesimisympäristön. Viimeisimmän Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin mukaan suolajeista on arvioitu uhanalaisiksi 4,6 prosenttia (104 lajin ensisijainen elinympäristö) ja hävinneiksi seitsemän lajia. Ojitus ja turpeenotto ovat merkittävimpiä (ensisijaisena syynä 57 % lajeista) suolajiston uhanalaisuuden syy ja uhkatekijä.

Turvetuotannon vesistökuormituksella on vaikutuksia alapuolisen vesistön veden laatuun, luontotyyppeihin sekä eläin- ja kasvilajistoon. Erityisen herkkiä erilaisten turvetuotannon aiheuttamille vesistövaikutuksille ovat arvokkaat erityisiä luonnonarvoja sisältävät vesistöt (Kyyvesi: Natura-alueet ja luonnonsuojelualue 82 ha), kuten Kyyvesi.

DI Jaakko Koppinen on tehnyt laajan selvityksen lupaehtojen täyttymisestä eri puolilla Suomea. Raportti on koostettu hakijan vuosikuormitusraporteista, joita tuottavat muun muassa Nablabs ja Pöyry Oy:

- Vuonna 2015-2016 Etelä-Savossa lupaehtoja oli käytössä 26 kpl vain 6:ssa (23%) tapauksessa ne pystyttiin täyttämään.
- Keski-Suomessa, Pirkanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla oli vuosina 2015-2016 lupaehtoja annettu 129 suolle. Hakija täytti niistä 21 kpl eli 16%.

ELY:n valvontatoimintaa, joka nyt on oleellista lupaehtojen noudattamiseksi. Se ei ole lähestulkoonkaan, eikä edes pyynnöistä huolimatta, ELY:n kohdalla totetunut! Tämä tuo riskejä, jos lupa myönnetään, koska hakijalla on oikeus vain omavalvontaan ja ilmoitusvelvoitteeseen!

DI Jaakko Koppisen laskelmien mukaan Kyyveden tilatavoite määrittää purkuvesille allaolevat rajat:

	Kyyveden tilatavoite	Hakijan esitys
- kiintoaine	3,5 mg/l	6 mg/l
- kokN	600 µg/l	2100µg/l
- kokP	25 µg/l	70µg/l
- CODmn	20 mg/l	

Hakijan esitys ylittää selvästi nämä Kyyveden tilatavoite rajat. Nämä lisäävät Kyyvedelle tulevaa vesistökuormitusta ja heikentävät järven tilaa. Lisäävät rehevöitymistä ja pohjan liettymistä.

Huolta aiheuttaa myös kalaston korkea elohopeataso ja sen nousu turvetuotannon myötä. Mikäli Kyyveden päältäan humuskuormaa kasvatetaan voi se johtaa elohopeapitoisuuksien nousuun Kyyveden päältäalla. Yksittäisten kalojen pitoisuudet saattavat ylittää 0,5 mg/kg. Tällöin Kyyveden päältäalle muodostuu Koiraselän kaltainen riskitilanne, jossa tietty % kaloista ylittää niin sanotun syömäkelpoisuusrajan. Tämä olisi katastrofi kaupalliselle kalastukselle sekä myös paikalliselle virkistys/kotitarvekalastukselle.

Tätä riskiä ei voida ottaa missään tilanteessa.

Hakijan esittämä vesienkäsittely, pitoisuusrajat ja sekä lupaehtojen noudattamisessa muodostavat merkittävän riskin ja alapuolisen vesialueen pilaantumisvaaran Emostensuon turvetuotannon päästöistä alapuoliseen vesistöön. Lisäksi vesistövaikutukset haittaavat vesistöjen virkistyskäyttöä, matkailua ja kalastusta merkittävästi.

Vaadimme, ettei Emostensuolle myönnetä lupaa turpeenottoon ja että AVI:n jo myöntämä lupa evätään.

Päiväys: Mikkelissä 30.3.2018

Allekirjoitukset:

Haukivuoren aluejohtokunnan puheenjohtaja
Leo Laukkanen
Kertunkuja 60
51600 Haukivuori
puhelin +358400 653910
leo.j.laukkanen@gmail.com

Haukivuoren aluejohtokunnan jäsen
Minna Saloviin
Porsaskoskentie 890
51600 Haukivuori
puhelin +35840 7209359
minna.saloviin@haukivuori.fi

Liitteet: Liite 1, Ote pöytäkirjasta, jossa asiaa käsitelty
Liite 2, Haukivuoren aluejohtokunnan strategia